

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

53. De Atrijs ante Templum constitutis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

altitudinem domus exterioris vsq; ad secundam contignationem, sexaginta cubitos habuisse, & tertiam ab ea vsque ad summum fastigium. Tertia sententia est quorundam asserentium, Domum omni fuisse nonaginta cubitorum in altitudine propter verba illa Domini apud Ezechielem 41. veru. 12. *Pariet autem edificij quinque cubitorum latitudinis per circuitum, longitudinis nonaginta cubitorum, hoc est, crassitudo parietis, erat cubitorum quinque, altitudo nonaginta cubitorum.*

Sexto queritur, Quid significent illa verba in libro Regum tertio: *Fecitque Salomon in Templo fenestras obliquas?* quomodo scilicet Templum hoc loco sumatur, an pro parte exteriori dicta Echal, an vero pro tota domo, quæ Echal continebat, & oraculum dictum *Deuir*. Quid itidem sint obliquæ fenestras. Respondeo, hic Templi nomine accipi totam domum prædictas partes continentem, quoniam in hebræo non ponitur Echal, quæ solam partem exteriorem significat, sed Baith quæ generatim significat domum: Fenestras verò obliquas pleriq; intelligunt introrsum angustiores, extrorsum verò latiores, vt multum lucis accipientes in Templum inueherent. Alij verò fenestras intelligunt factas in modum retis, hoc est, reticulatas, quas solent esse cancelli: & hæc fenestras erant ad Meridiem, septentrionem, & occidentem: nam orientalis pars Templi fenestris carebat.

Cap. LIII.

De Atrijs ante Templum constitutis.

PRIMO queritur, Quot Atrijs Templum Salomonis consistere? *Caliodorus, Beda, & Auditor Historiæ Scholasticæ, & Abulensis* sentiunt, quatuor Atrijs constituisse, vnum erat, in quod solis Sacerdotibus, & Leuitis patebat ingressus. Secundum erat, quo conueniebant orationis causa viri Israelitæ: Tertium, in quo Israeliticæ foemine orabant: Quartum, in quod ingredi licebat Israelitis immundis, & Ethnicis. Alij verò putant, Templum, quod fuit postea ab Herode extructum, quatuor prædictis Atrijs circumdatum fuisse: Sed Salomonis templum illud vetus duobus duntaxat: quod probant ex illis verbis: *Et edificauit atrium interius tribus ordinibus lapidum politiorum, & vno ordine lignorum cedri: ex verbis item illis: Fecitque etiam atrium Sacerdotum, & Basilicam grandem, & ista in basilica, que textu etc.* Atrium Sacerdotum Scriptura vocat, quod alias appellatur Atrium interius. Et interius atrium rectè nominatur, quia coniungebatur cum porticu, siue vestibulo, quod erat ante domum Domini: Atrium verò sacerdotum dicitur, quia solum Sacerdotes, & Leuitæ eo conueniebant. quod si erat atrium interius, fuisse quoque pariter intelligitur atrium exterius, quod populus confuebat. Et quoniam magnam populi multitudinem capiebat, erat longe maius atrio Sacerdotum; & ideo basilicam grandem Latinus interpretes illud atrium vocauit, & septuaginta, aut lam, nam quodam loco ait Scriptura: *Et extruxit alicaria (rex scilicet Manasses) vniuersa milite caeli in duobus atrijs templi Domini; ergo in Templo Salomonis duo tantum Atria constituta fuerant: & Iosephus tantum meminisse videtur duorum Atrio-*

rum, interioris, & exterioris. De interiori Atrio sic ait: *circumedit deinde Templo septem quoddam trium cubitorum altitudinis, exclusurum profanam multitudinem, & solum Sacerdotes admissurum.* De Atrio verò exteriori subiicit hæc: *extra hoc septem erat sanum porticus magnus ad latum cinctum, & portis altis patens, quarum singula singulos ventos aspecebant, & foribus auratis clauderantur. In hoc sanum cuiuslibet è populo, modo puro ac mudo, & prescriptorum leges obseruanti accessus patebat. Dicit autem non potest, ac vix etiam oculis cerni, quam mirandum fuerit illud exterius sanum. Vallibus enim expletis tã profundis, vt ad prospectum oculi caligarent, & aggesta ad quadringentos cubitos terra, eam vertici montis, in quo Templum extructum est, æquauit: atque ita factum est, vt area cum solo Templi æquaretur: quam cinctæ geminis porticibus, quas Columnæ è nativo saxo sustentabant, & laquearia tectro expolita tegebant: fores vero habebant omnes ex argento fabricatas.* Hæc Iosephus. Alij verò probabiliter opinantur, in Templo Salomonis tria Atria fuisse, vnum Sacerdotum, & Leuitarum: secundum Israelitarum, cancellis in duas partes distinctum ad viros, & foeminas excipiendas: nam à viris foeminas separari decebat, vt factum est in Templo Herodis teste Iosepho: Tertium verò, Atrium Gentium, quod Gentibus adire licebat. verisimilius esse mihi videtur tria Atria fuisse: vt in Templo Ethnici conuenirent, qui Deum colere vellent.

Secundo queritur, An Atria singula cingerent vniuersam Domum Domini.

Tres sunt opiniones, quarum vnam sequuntur *Caliodorus, Beda, Auditor Historiæ Scholasticæ, & Lyranus, locis supra citatis*, dicentes, totam Domum Domini vndequeque Atrijs cinctam fuisse; Alij verò opinantur, ad partem tantum Orientalem Templi fuisse Atria constituta. At *Abulensis* censet Templum non fuisse Sacerdotum atrio cinctum, sed tantum alijs atrijs; ita vt atrium Sacerdotum ex parte tantum orientali Templi fuerit constitutum, cætera verò ex omni parte. Cæterum, Iosephus de Atrio Sacerdotum loquens, sic ait: *circumedit deinde Templo septem quoddam, ergo atrium Sacerdotum totam Domum Domini vndique claudebat: & propterea verisimilius existimo, vniuersa atria ex omni parte Templi fuisse.*

Tertio queritur, Quænam esset Porticus Salomonis in Atrijs Templi constituta: Respondeo, congesta terra impleta valles ita fuisse, vt verticem montis, in quo erat Templum extructum, æquarent, & deinde atria fuisse alto muro cincta. his aggeribus imposuit Salomon porticum, quæ præcipue ab Oriente atrium Israelitarum complectebatur. Porticus autem, est locus amplus, & spatiosus ambulationibus aptus, tectro clausus: atria enim sine tectro erant, & sub dio; & ideo Salomô Porticum extruxit, quò se populus reciperet, cum pluuie è cælo cadebant, vel calores, & æstus vrgebant. Hæc igitur porticus est, quæ à Ioanne euangelista vocatur Porticus Salomonis: *Et ambulabat, inquit, Iesus in templo in porticu Salomonis, & à Luca in Actis; cucurrit omnis populus ad eos (Petrum scilicet, & Ioannem) ad porticum, que appellatur Salomonis.* Dicitur etiam Porticus Salomonis, quòd sit à Salomone facta; non ea Templi area semper mansit, quamuis fuerit à Chaldæis Templum euerium. Non igitur hæc porticus Salomonis erat illa, quæ Domui Domini proximè adhære

Iose. libr. 8. Anti. c. 2.

Ioan. 10.

Act. 3.

4. Reg. 16.

bat, & quam certò constat fuisse inter Domum Domini, & Atrium Sacerdotum, quo laicis Israëlitis minime patebat ingressus.

Quartò quæritur, Quinam intelligantur tres illi ordines supra memorati lapidum politorum quos constituit Salomon in atrio Sacerdotum. Richardus arbitratur fuisse tres ordines lapidum vnum post alium, & eiusdè altitudinis: ita vt primus ordo fuerit exterior, tertius interior, secundus verò medius. Abulensis verò putat fuisse murum diuidentè Atrium Sacerdotum ab Atrio populi, & habentem in altitudine tres cubitos, vt laici videre possent Sacerdotes, victimas, & sacrificia offerentes: & in eo muro fuisse tres ordines lapidum politorum, quorum vnus alteri erat impositus: & fuit quoq; vnus ordo lignorum cedri. Richardus, & Abulensis putant, murum prædictum intrinsecus tabulis cedrinis vestitum, & ornatum fuisse. Alij verò tribus lapidum ordinibus fuisse quartum ordinem impositum tabularum cedrinarum, qui ornatus causa lapidibus erat appositus.

1. Paral. 8.

Quintò quæritur, Quænam essent exedræ in Atrijs constitutæ? Paralip. 1. c. 8. legimus: *Nec non omnium, quæ cogitauerat atriorum, & exedarum per circuitum in thesauros domus Dei, & in thesauros sanctorum.* Exedra Græcis, est cubiculum columnis fultu ad sedendum, & confabulandum. Erant igitur cubacula in ipsis porticibus, partim ad res Templi asseruandas, partim ad Sacerdotes, vel Leuitas excipiendos: nam opus erat vt haberent, quò se reciperent, & vbi manerent, cum ministerio Templi vacabant. Et hoc est, illud paulò ante dictum: *Et exedarum per circuitum in thesauros domus Dei, & in thesauros sanctorum.* nimirum, vt ibi reponerentur, & asseruarentur, quæ pertinebant ad templum, & ad ministros eius: vnde etiam factum est, vt Gazophylacia vocentur ea loca, in quibus seruabatur pecunia à populo oblata. Erant autem Gazophylacia in Atrio exteriori ad portas, vt populus ingrediens in Templum, facillè posset offerre, quod vellet. Et appellabantur Gazophylacia nominibus eorum, quibus custodienda committebantur: vt Gazophylacium Hanan, Gazophylaciù Elizama scribæ. Apud Ioannem legimus: *Hæc verba locutus est Iesus in Gazophylacio, docens in Templo, videlicet in parte quadam atrij exterioris, vbi fortassis erat maximum Gazophylacium, in quod plures dona mittebant, quia per eam portam plures forsitan ingrediebantur in templum.*

Ioan. 8.

Sextò quæritur, Quænam vocet Scriptura, Pastophoria Templi. Ratio dubitandi est, quia in 1. Mach. 4. legimus: *Et viderunt sanctificationem deserti, & altare profanatum, & portas exussas, & in atrijs virgulta nata sicut in saltu, & pastophoria diruta.* Et postea: *Et ornauerunt faciem templi coronis aureis, & scutulis, & dedicauerunt portas, & pastophoria, & imposuerunt eis ianuas.* Teste Hieronymo, Pastophorium, est thalamus, in quo quis habitat: *uasos enim græcè, thalamus est.* Erant igitur pastophoria templi, thalami, in quibus habitabant præpositi templi; non autem, vt quidam putarunt, loca foris ad comedendum seposita, & diuisa, in quibus Sacerdotes ederent victimas, quasi Pastophorium sit dictum à pastu, & foris. Est enim Pastophorium, vt diximus, græcum nomen, non latinum.

Hier. lib. 7. in Esai. ca. 22.

Septimò quæritur, Quo modo populus ascendebat ad Templum in sublimi montis vertice constitutum. Respondeo ex Iosepho, fuisse gradus, quibus ascendebatur in Templum. Erant igitur gradus, per quos populus ascendebat vsque ad murum, quo Atria clauderentur: & deinde erant etiam quindecim gradus, quibus ab atrio Israelitarum ascendebatur vsq; ad atrium sacerdotum: populus enim scendebat vsque ad murum, qui Sacerdotum Atrium ab Atrio populi diuidebat: veniebant enim ab interiori atrio Sacerdotes ad eum vsque locum, & accipiebant victimas, quas populus offerrebat, hos quindecim gradus ascendisse creditur Beatus Virgo Deipara, quæ tertium ætatis agens annum est in Templum oblata: neque enim vltorius transire laicis licebat, sed Sacerdotes prodeuntes quicquid Domino offerrebat à populo, excipiebant.

Sciendum est, Templum Salomonis dirutum, & igni exustum à Chaldæis, & postea reedificatum fuisse à Iudæis ex captiuitate Babylonica in patriam Cyri primi Persarum regis beneficio reuerfis, quod templum Herodes à fundamentis exornauit, quia illud longè amplius, & maius, & magnificentius effecit, quod octo annis absolutum teste Iosepho in lib. Antiquitatum. Alij verò fecerunt: exterior facies templi nihil quod animus, aut oculi mirarentur, non habebat: crustis enim aureis gemmatis, & dique testis ad primos ortus igneo splendore lucebat, vt cum intuerentur oculi, quasi solis radijs auerterentur: insuper quidem aduentibus pro monte niveo similis videbatur, non vbi deauratum templum non erat, candidissimum erat, in summo autem aureis acutissimis horrebat, ne ab insipientibus auidis pollueretur. Nonnullorum autem scorum eius longitudo quadraginta quinque cubitorum erat, altitudo quinque, latitudo sex. Ex quibus omnibus intelligitur id, quod legitur apud Marcum, cum Dominus, inquit, egredieretur è templo, dixit vnus ex Discipulis, Magister aspicite quales lapides, & quales structura Regniis Domini, vides has omnes magnas edificationes non reliquetur lapis super lapidem qui non destratur.

Fuit in hoc Templo primum atrium omnium hominum Israelitacem, & Gentilium commune, tribus porticibus constans. Erant enim quatuor ordines columnarum paribus intervallis dispositi, quorum quartus coniungebatur cum muro lapideo, qui totum collem, in quo erat Templum extructum, cingebat. Columnæ omnes centum sexaginta duæ fuerunt, capitellis sculptis opere Corinthiaco pulchris. singularum longitudo viginti septem pedum præter basim erat, crassitudo tanta, quantam possent tres homines confertis inter se brachijs complecti. Hæc ex Iosepho libro Antiquitatum Iudaicarum.

Erat secundum Atrium Israelitarum, ad quod teste Iosepho, paucis gradibus scendebatur, cancellis quibusdam saxeis septum, vbi æquis intervallis columnæ positæ erant, & literis græcis, & latinis versus quidam, quibus Ethnicis significabatur, ne in locum sanctum intrarent: Atrium enim hoc, sanctum appellabatur, eò quòd locus esset, in quem conuenire fas erat Israelitis Deo cultoribus, non alijs. Hinc perspicitur illud Lucæ in Actis Apostolorum quid significet, de Paulo dictum: *Dum autem septem dies consummarentur, hi qui de Asia erant Iudæi, cum vidissent eum in templo, con-*

citauerunt

etiam omni populum, & iniecerunt ei manus, clamantes, viri Israelite adiuuare: hic est homo, qui aduersus populum, & legem, & locum hunc, omnes vbiq; docens, insuper & Gentiles induxit in templum, & violauit sanctum locum istum. Hoc dicebant Iudæi, quia putabant Trophium Ephesum, quem in ciuitate cū Paulo viderant, in templum, id est, in Atrium Israëlitarum introductum fuisse.

Caput LIV.

De Operarijs, vasis & impensis, quæ factæ sunt in Templi edificatione.

PRIMO queritur, Quantus numerus fuit operariorum in ædificatione Templi? Reg. 5. ita legimus: Elegit que rex Salomon operarios de omni Israhel: & erat inditio triginta virorum, mittebat que eos in Libanum; decem millia per menses singulos vicifim, ita vt duobus mensibus essent in domibus suis: & Adolam erat super huiusmodi iudicationem. Fuerunt que Salomoni septuaginta millia eorum, qui onera portabant, & octoginta millia latomorum in monte, absq; præpositis, qui erant singulis operibus numero trium millium, & trecentorum, præcipuum populo, & ijs, qui faciebant opus. Et 2. Paral. 2. dicitur: Numeratus igitur Salomon omnes viros profelytos, qui erant in terra Israhel, post dimumerationem, quam dimumerauit Dauid pater eius. Et inueniunt sunt centum quinquaginta tria millia, & sexcenti: feci que ex eis septuaginta millia, qui humeris terram portarent; & octoginta millia, qui lapides in montibus caderent; tria autem millia, & sexcenti præpositi operum populi.

Ex quibus duobus locis colligitur summa omnium operariorum Templi Salomonis. Erant enim triginta millia, quorum decem millia per singulos menses vicifim cõmorabantur in monte Libano ad cædendum ligna cedrina. Et hi erant ex Israhelitis, nam 3. Reg. 5. dicuntur electi ex omni Israhel triginta millia virorum; ex profelytis verò fuerunt septuaginta millia ad lapides, & alia onera humeris deferenda, & octoginta millia latomorum ad lapides cædendos in monte; & ter mille, & sexcenti præfecti ad opus vrgendum. Porro quod 3. Reg. 5. legitur, præpositos qui opus vrgerent, fuisse ter mille trecentos: intelligitur sic, eos qui operarijs præerant, & per seiplos opus vrgerent, fuisse ter mille trecentos: sed erant alij trecenti, qui rationem exigebant ab ijs, qui erant præpositi operarijs, & hos trecentos expressit lib. Paralipom. quos liber Regum omiserat.

Secundò queritur, Quot vasa fecerit Salomon ad ministerium Templi. Ios. ita scribit: Fecit item vasa ex ære omnia, lebetes, & annulas, cænacula, & harpagones, & reliqua auri figuram referentia, sic ille. Inter aurea, & argentea vasa, maxima quidem fudre candelabra, & mensæ, in quibus sacri panes reponerentur: de quibus subiungit Iosephus hunc in modum: Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysi, ex quibus vnum in Templo dedicauit, vnum in iherusalem iuxta legem. Et paulò post subiicit de alijs vasis: Cantuariorum autem vinariorum octoginta millia, sex comparauit, & phialarum aurearum decem millia, argenteas verò fecit numero duplicato. Patetas autem aureas ad offerendum in eis similia maceratam ad altare o-

ctoginta mille, & argentea duplicato numero. Crateras quoque, in quibus similia oleo subigebant, aureas sexaginta mille, argenteas numero duplicato: Mensurarum quales à Moise Hinc vocantur, & Asserouum aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum: acerræ quoque aureæ, hoc est, iherribula, quibus odoramenta, & incensum in templo offerri solent, erant numero viginti millia, & alia, quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum, intra templum, 50. millia. Tubarum, quales Moyses præscripsit decem millia. Instrumtorum præterea muscorum, que Nabla, & cimyra vocantur in vsam hymnodiarum, ex electo confecti quadringenta millia: que omnia Salomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus, sed omni liberalitate vsus, hæc in thesauri Dei condidit. Hæc Iosephus. ex quibus constat, vasorum aureorum numerum, mensis non computatis, fuisse ducentorum quinquaginta millium: argentea verò vasa attigisse numerum nongentorum quinquaginta millium. De vasis verò æneis 2. Paral. 4. legimus: Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita vt ignoraretur pondus æris. Nec huic tantæ vasorum multitudini aduersatur quod habetur in lib. Eldre ca. 1. Omnia vasa aurea, & argentea quinque millia, & quadringenta: nam eo capite scripturâ loquitur de vasis templi inuenitis in Babylone, quæ a portauerant Chaldæi è templo sublata, & quæ retulerunt in templum Iudæi, cum captiuitate soluti in patriâ redierunt, sed ante illud tempus sapius est ab hostibus spoliatum templum, & sublata vasa.

Tertiò queritur, Quantæ fuerint impensæ in Templi ædificatione factæ? Dauid 1. Par. 22. ait: Ecce ego in paupertate mea præparauit impensas domus Domini: auri talenta centum mille, & argenti mille millia talentorum: æris verò, & ferri non est pondus, vni ut enim numerus magnitudine. Et 1. Paral. 29. Ego autem totis viribus meis præparauit impensas domus Domini, aurum, ad vasa aurea, & argentum, in argentea, es, in ænea, ferreum, in ferrea, lignum, ad ligna, & lapides onychinos, & quasi sphygnos, & diuersorum colorum omnemque pretiosum lapidem, & super hæc que obtuli in domum Dei mei de pecunia meo aurum, & argentum do in templum Dei mei, exceptis his, que præparauit in eadem sanctam, tria millia talenta auri de auro Ophir, & septem millia talentorum argenti probatissimi, ad decurandos parietes templi. Porro huic numero addendum est, quod polliciti sunt principes familiarum: nam legitur ibidem: Dederunt que in opera domus Domini auri talenta quinque millia, & solidos decem millia; argentea talenta decem millia: quæ omnia in vnum collecta conficiunt centum, & octoginta millia talentorum auri; argenti verò mille millia talentorum, & insuper 17. millia. Et quia talentum auri æstimatur ducatis moneta Romanæ 14. millibus 981. fit vt tota summa prædicta talentorum auri contineat, vt vulgi more loquar, mille quingentos viginti duos miliones. 584. millia ducatorum. Talentum verò argenti æstimatur mille 375. ducatis: ac proinde summa talentorum argenti continebat 1398. miliones, 375. millia ducatorum. Et tum auri tum argenti summa in vnum collecta cõficit bis mille nongentos viginti miliones, 959. millia ducatorum.

Quartò queritur, Quanti emerit Dauid rex æream Ornam Iebusæ. 2. Reg. vlt. & 1. Paral. 21. vbi illi demonstratus est locus, in quo fuit postea templum exædificatum. Scriptura duobus illis locis prædictis varia est: nam in priori loco dicit: Emit